

Гурська І. С. к.е.н., доцент (Відокремлений структурний підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Бережанський агротехнічний інститут»)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА – ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ НА СЕЛІ

Організаційно-економічні аспекти розвитку молочного скотарства забезпечують розв'язання таких ключових завдань, як соціально-економічний розвиток села, зростання добробуту сільських жителів, продовольче забезпечення та національна безпека країни.

Важливими заходами для стабільного розвитку молочної галузі в сільськогосподарських підприємствах є: раціональне використання ресурсного потенціалу; розміщення, спеціалізація та концентрація виробництва з урахуванням природних умов; удосконалення механізмів цінової політики, фінансово-кредитної та банківської систем; організація виробничої діяльності на основі інвестиційно-інноваційного розвитку; контрактна система заготівлі молочної сировини між товаровиробниками і переробними підприємствами.

Молочне скотарство опинилося у складній економічній ситуації, а саме: поголів'я корів скорочується, хоча продуктивність їх зростає. Таке явище зумовлене економічною ситуацією в молочному скотарстві. Сільськогосподарські підприємства у галузі молочного скотарства можна об'єднати у дві групи. Перша – це ті господарства, які не змогли адаптуватися до умов ринкової економіки, наслідком чого є скорочення поголів'я корів. Друга група – це господарства, які збільшують виробництво молока і не тільки за рахунок збереження або нарощування поголів'я корів, але передусім, за рахунок удосконалення технології, поліпшення раціону годівлі, активної племінної роботи, використання продуктивніших корів.

Молочне скотарство – традиційна галузь тваринництва Тернопільської області. У 2012 р. порівняно з 2008 р. в підприємствах області спостерігається тенденція до незначного збільшення поголів'я великої рогатої худоби на 4,1 тис. гол., у тому числі корів на 1,0 тис. гол., і становило у 2012 р., відповідно – 30,6 тис. гол. та 9,5 тис. гол.

За 2008-2012 рр. показники економічної ефективності виробництва молока в Тернопільській області мають несталый характер. Продуктивність корів зросла на 15,5 %, середньорічний удій молока від однієї корови становив у 2012 р. – 4815 кг. Це свідчить про підвищення рівня інтенсифікації виробництва, що підтверджується й динамікою витрат кормів на 1 ц молока, які зменшились на 0,12 ц корм. од.

Розглядаючи показники економічної ефективності виробництва молока, можна відзначити, що головною причиною зростання її рівня протягом періоду, що розглядається, стало стрімке підвищення реалізаційної ціни 1 ц молока (на 54,7%), темпи зростання якої перевищили темпи зростання собівартості 1 ц молока, яка у 2012 р. збільшилась на 46,3%, порівняно з 2009 р. Прибутковість сільськогосподарських підприємств зросла більш як на 64 %, однак рівень рентабельності знизився 6,3 відсоткових пункти й у 2012 р. склав 11,6 відсотки.

Загальновідомо, що ефективність виробництва зростає з підвищенням його концентрації, однак концентрація має бути раціональною, оскільки надмірне укрупнення може викликати негативні наслідки, пов'язані з внутрішньогосподарською діяльністю, в результаті чого «ефект масштабу» втрачає свою дію. В.Я. Месель-Веселяк зазначає, що розміри ферм і комплексів визначаються обсягом виробництва продукції та кількістю поголів'я худоби і одночасно основним критерієм забезпечення раціональних розмірів є мінімізація приведених затрат на одиницю продукції [2]. Зі зростанням рівня концентрації виробництва досягається зниження собівартості продукції, зростання її ціни, і як наслідок, підвищення ефективності галузі.

Поряд із концентрацією виробництва провідним чинником забезпечення ефективного виробництва молока виступає спеціалізація. Спеціалізація молочного скотарства зумовлює виробництво однорідної продукції – молока і сприяє найбільш ефективному використанню матеріально-грошових засобів, трудових ресурсів, досягнень науково-технічного прогресу галузі тощо [1, с. 206]. Рівень спеціалізації характеризується показником виручки від реалізації молока у структурі товарної продукції господарства.

Важливими аспектами організаційно-економічного розвитку молочного скотарства в сільськогосподарських підприємствах є підвищення рівня спеціалізації, концентрації та інтенсифікації виробництва. Необхідно забезпечити ріст поголів'я й продуктивності молочного стада на основі поліпшення племінної роботи через широке охоплення всіх підприємств селекційно-племінною справою. Ці заходи забезпечать зростання доходів сільськогосподарських підприємств і збільшення заробітної плати працівників.

1. Економіка виробництва молока і молочної продукції в Україні: моногр. / [за ред. П. Т. Саблука і В. І. Бойка]. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 340 с. Месель-Веселяк В.Я. Аграрна реформа і організаційно-економічні трансформації в сільському господарстві / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2010. – №4. – С.14. 2. Сільське господарство Тернопільської області 2012: [стат. зб.]. – Тернопіль: Головне управління статистики у Тернопільській області, 2013. – 219 с. 3. Тваринництво Тернопільщини за 2012 рік: [стат. зб.]. – Тернопіль: Головне управління статистики у Тернопільській області, 2013. – 52 с.